

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет
Кафедра біології, здоров'я людини та фізичної терапії

Назва дисципліни	Фізична терапія при захворюваннях нервової системи
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	6,0 кредитів / 180 годин
Вид підсумкового контролю	Екзамен
Мова викладання	українська
Викладач	Харченко Є.М., доктор медичних наук, професор кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії
CV викладача на сайті кафедри	https://kbft.rshu.edu.ua/
Консультації	<i>Очні консультації:</i> розклад присутності на кафедрі згідно з графіком консультацій <i>Он лайн- консультації:</i> розклад присутності викладача на спеціальному форумі (в інтернет мережах) згідно з графіком консультацій.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: Метою дисципліни є набуття здобувачами знань про найбільш ефективні засоби фізичної реабілітації й інші фізичні чинники, які використовуються для раннього повернення хворих до побутових і трудових процесів, здійснюють соціальну адаптацію, а також для попередження або ліквідації ускладнень патологічного процесу. Вивчення дисципліни формує у здобувачів вищої освіти цілісну уяву про застосування заходів фізичної терапії для хворих з порушеннями діяльності нервової системи, забезпечує фундаментальну підготовку та набуття практичних навичок для наступної професійної діяльності фізичного терапевта.

Завдання:

1. Здатність пояснити пацієнтам, їхнім родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

2. Аналізувати будову, фізичний розвиток людського організму в нормі та при патології.
3. Інтерпретувати патологічні процеси і застосовувати для їх корекції можливі засоби фізичної терапії.
4. Виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.
5. Вміти допомогти пацієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії.
6. Вміння надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів при здійсненні реабілітаційних заходів.
7. Можливість навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

Програмні компетентності:

- ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.
- СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.
- СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії.
- СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.
- СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.
- СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.
- СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.
- СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

Очікувані результати навчання.

Програмні результати навчання:

ПР04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР06. Застосовувати методи й інструменти для визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

ПР07. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).

ПР 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПР10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

ПР11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПР13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПР14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

ПР16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

ПР17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- узагальнені поняття та особливості клінічного перебігу захворювань нервової системи, реабілітацію при них;
- особливості фізичної реабілітації хворих дитячим церебральним паралічем, класифікацію за формами захворювання, ступені важкості та стадії розвитку патологічного процесу;
- фізичну реабілітацію у гострому, відновному та резидуальному періодах гострого мозкового інсульту;
- особливість фізичної реабілітації при запальних процесах центральної нервової системи (менінгіти, енцефаліти, арахноїдити);
- фізичну реабілітацію осіб з ураження спинного мозку;
- фізичну реабілітацію осіб з хворобою Паркінсона;
- особливості застосування засобів фізичної реабілітації при невритах та невралгіях, мононейропатіях, полінейропатіях.

вміти:

- застосовувати реабілітаційні заходи при захворюваннях нервової системи (дитячий церебральний параліч, гострий мозковий інсульт, менінгіти, енцефаліти, арахноїди, ураження спинного мозку, хвороба Паркінсона, мієліти, поліомієліти, розсіяний склероз, черепно-мозкова травма, неврити та невралгії, міопатії, невропатії, відповідно до важкості захворювання та вікових особливостей;
- розробляти та впроваджувати рекомендації і комплекси вправ з відновлення або компенсації захворювань нервової системи.
- складати індивідуальну програму реабілітації.

Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи фізичної реабілітації. використання шкал в процесі нейрореабілітації.

Тема 1. Реабілітація: основні поняття. Загальні основи фізичної реабілітації при патології нервової системи, клініко – фізіологічне обґрунтування.

Види реабілітації. Завдання нейрореабілітації. Склад мультидисциплінарної команди, функції її учасників. Поняття "ерготерапевт", "фізичний терапевт". Короткотривалі та довготривалі цілі.

Тема 2. Шкали, які використовуються при реабілітації хворих з патологією нервової системи. Індекс активності Бартел. Мануальний м'язовий тест Ловетта. Шкала Ашворта, Ренкіна, Берга. Монреальська шкала оцінки когнітивних порушень.

Змістовий модуль 2. Фізична реабілітація при захворюваннях головного мозку.

Тема 3. Кровообіг головного мозку. Гостре порушення мозкового кровообігу, складові реабілітаційного обстеження пацієнтів. Поняття та види інсульту. Фізична реабілітація хворих при ішемічному і геморагічному інсульті. Реабілітаційне обстеження хворих з гострим порушенням мозкового кровообігу. Створення індивідуальної програми реабілітації хворого з гострим порушенням мозкового кровообігу, його наслідками. Навчання основних навичок ходьби хворих з гострим порушенням мозкового кровообігу, його наслідками.

Створення програми реабілітації хворим з геморагічним інсультом. Заходи вторинної профілактики ускладнень при інсульті.

Тема 4. Поняття та види черепно – мозкових травм. Особливості фізичної реабілітації хворих при черепно – мозкових травмах. Реабілітаційне обстеження хворих з черепно – мозковою травмою. Карта реабілітаційного обстеження осіб з черепно – мозковою травмою. Створення індивідуальної програми реабілітації хворого з черепно – мозковою травмою.

Тема 5. Дитячий церебральний параліч. Фізична реабілітація хворих на дитячий церебральний параліч.

Створення індивідуальної програми реабілітації хворого з дитячим церебральним паралічем. Загальні положення та принципи навчання рухових навичок.

Змістовий модуль 3. Фізична реабілітація при травмах спинного мозку та інших захворюваннях нервової системи.

Тема 6. Травми спинного мозку. Особливості фізичної реабілітації при травмах спинного мозку. Реабілітаційне обстеження хворих з пошкодженням спинного мозку. Карта реабілітаційного обстеження осіб з пошкодженням спинного мозку. Навчання основних навичок ходьби при ушкодженні спинного мозку.

Тема 7. Особливості фізичної реабілітації при дегенеративно-дистрофічних ураженнях хребта. Захворювання периферичної нервової системи, особливості фізичної реабілітації. Навчання основних побутових навичок рухливості. Заходи лікувальної гімнастики при ураженні шийного, грудного та поперекового відділів хребта. Фізотерапевтичні втручання при мононейропатіях, полінейропатіях. Комплекс вправ при ураженні лицевого нерва.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна

1. Неврологія: нац. підручник / І.А. Григорова, Л.І.Соколова, Р.Д.Герасимчук та ін.; за ред. І.А. Григорової, Л.І.Соколової. – Л.: ВСВ «Медицина», 2014. – 640 с.
2. Фізична реабілітація при захворюваннях і травмах нервової системи : навч.-метод. посіб. / уклад.: Є. Л. Михалюк, О. О. Черепок. - Запоріжжя : ЗДМУ, 2010. - 87 с.
3. Вакуленко Л. О., Клапчук В.В. Основи фізичної реабілітації: учеб.пос. - Тернопіль, 2010. - 239 с
4. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.
5. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: електронний підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук Г. В. Прилуцька, Д. В. Вакуленко та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. – 285 с.
http://catalog.library.tnpu.edu.ua:8080/e-lib/DocDescription?doc_id=252926
6. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина : вибрані лекції для студентів / [Абрамов В. В., Клапчук В. В., Смирнова О. Л. Та ін.] ; за ред. Проф. В. В. Клапчука. – Дніпропетровськ : Медакадемія, 2016. – 179 с.

7. Мельников В.С., Соколова Л.І., Довбонос Т.А., Ілляш Т.І., Черенько Т.М. Методи обстеження неврологічного хворого. Медицина, 2020. 144 с.
8. Соколова Л.І. Методи обстеження неврологічного хворого: навчальний посібник / Л.І. Соколова, Т.М. Черенько, Т.І. Ілляш та ін. 2-е видання. Видавництво ВСВ Медицина. 2020. 144 с.

Допоміжна

1. Бойчук Т. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 239 с.
2. Воронін Д. М., Павлюк Є. О. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посібник. Хмельницький: ХНУ, 2011. 143 с.
3. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник /За ред. І.Р. Мисули, Л.О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 402 с.
4. Основи медичної та соціальної реабілітації в медсестринстві : навч. посібник / [Л.О. Вакуленко, І. Р. Мисула, Л. В. Левицька та ін.] ; за заг. Ред. Л. О. Вакуленко. – Тернопіль, ТДМУ, 2015. – 444 с.
5. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами і захворюваннями нервової системи: Навч.посібник – К.: Олімпійська література, 2006. - 196 с.
6. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я: МКФ / пер. з англ. ВООЗ 2001 р. МОЗ України. Київ, 2018. 259 с.
7. Рокошевська В.В. Фізична реабілітація хворих після перенесеного мозкового геморагічного інсульту в умовах стаціонару / методичний посібник. Львів: ПП. Сорока Т. Б. 2010. 96 с.
8. Kharchenko, Ye. & Komarnitska, L. (2021). Theoretical foundations of psychological and physical rehabilitation of patients with ischemic stroke. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 52, 275–298. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2021-52.275-298>
9. Kharchenko, Ye. & Vashchenko, Iryna. (2021). The peculiarities of the correction of psychomotor disorders of patients with ischemic stroke: the psychological aspect. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 53, 284–305. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2021-53.284-305>
10. Kharchenko, Yevhen & Komarnitska, Liudmyla (2022). Psychological principles of the formation of general compensatory reactions of the patient with ischemic stroke in a case of physical rehabilitation. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 55, 111–130. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2022-55.111-130>
11. Kharchenko, Yevhen & Zavadska, Iryna (2022). Psychological peculiarities of the introductory period of physical rehabilitation of patients with ischemic stroke. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 57, 109–127. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2022-57.109-127>
12. Kharchenko, Yevhen & Komarnitska, Liudmyla (2022). Psychological peculiarities of physical rehabilitation of patients with ischemic stroke. *Збірник*

- наукових праць "Проблеми сучасної психології", 58, 206–226. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2022-58.206-226>
13. Kharchenko, Yevhen & Komarnitska, Liudmyla (2023). Psychological peculiarities of examination of children with a diagnosis of "logoneurosis", complicated with disorders of sensory sphere and disorders of perceptions. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 59, 51–72. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2023-59.51-72>
14. Kharchenko, Yevhen & Onufriieva, Liana (2023). Psychological Rehabilitation of Combatants with Mental Disorders and Mental Trauma. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 61, 51–73. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2023-61.51-73>
15. Mykhalchuk Nataliia, Kharchenko Yevhen & Ivashkevych Eduard (2024). Rehabilitation of combatants with constant physiological stress. *Scientific journal "PHYSICAL CULTURE AND SPORT: SCIENTIFIC PERSPECTIVE"*. *Bun.* 2(9). С. 58–65. <http://doi.org/10.31891/pcs.2024.2.9> (Index Copernicus)
16. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard & Ivashkevych, Ernest (2025). Psychological and Physiological rehabilitation of post-traumatic stress disorders of combatants in the situation of war in Ukraine. *Науковий журнал «Health & Education»*. *Bun.* 1. Рівне: Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради. «Видавничий дім «Гельветика». С. 140–148. <https://doi.org/10.32782/health-2025.1.21> (Index Copernicus)
17. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard, Ivashkevych, Ernest & Khupavtseva, Nataliia (2023). The ways of organizing of logoneurosis treatment: the aspect of physical rehabilitation. *Науковий журнал «Health & Education»*. *Bun.* 1. Рівне: Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія». «Видавничий дім «Гельветика». С. 34–41. DOI <https://doi.org/10.32782/health-2023.1.7>
18. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard, Ivashkevych, Ernest & Khupavtseva, Nataliia (2023). Methods physical rehabilitation of patients with ischemic stroke. *Науковий журнал «Health & Education»*. *Bun.* 2. Рівне: Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія». «Видавничий дім «Гельветика». С. 65–74. DOI <https://doi.org/10.32782/health-2023.2.11>. <https://journals.medacad.rivne.ua/index.php/health-education/issue/view/2/2>

Інформаційні (інтернет) ресурси

1. <https://medgarant.net.ua/wp-content/uploads/pdf/rehabilitation.pdf>
2. <http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/10468/1/%D0%92%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%BD%20%D0%94.%20%D0%9C.%20%D0%A4%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%20%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B2%D0%BE%D1%8>

[0%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D1%85%20%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8.pdf](http://journals.uran.ua/frir_journal/article/view/102343)

3. http://journals.uran.ua/frir_journal/article/view/102343

4. <https://www.youtube.com/watch?v=SKdG1WYIYjY>

5. <https://www.youtube.com/watch?v=eUc5lPE2upg>

Система оцінювання

Рівень знань здобувачів вищої освіти оцінюється згідно з Положенням про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ. Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювальні форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за виконання практичних завдань; оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій тощо.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни «Фізична терапія при захворюваннях нервової системи»

Поточне тестування та самостійна робота							ІНДЗ	Екзамен	Сума
Модуль 1		Модуль 2			Модуль 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	10	40	100
5	5	5	5	5	5	5			
Модульний контроль		Модульний контроль			Модульний контроль				
5		5			5				

Курсова робота

Пояснювальна записка	Практична розробка	Захист роботи	Сума
30	30	40	100

Оцінювання за видами діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
	Змістовий модуль 1		
T1	Виконання завдань лабораторних занять	3	5
	Виконання завдань самостійної роботи	2	

T2	Виконання завдань лабораторних занять Виконання завдань самостійної роботи	3 2	5
	Модульний контроль	5	5
	Змістовий модуль 2		
T1	Виконання завдань лабораторних занять Виконання завдань самостійної роботи	3 2	5
T2	Виконання завдань лабораторних занять Виконання завдань самостійної роботи	3 2	5
T3	Виконання завдань лабораторних занять Виконання завдань самостійної роботи	3 2	5
	Модульний контроль	5	5
	Змістовий модуль 3		
T1	Виконання завдань лабораторних занять Виконання завдань самостійної роботи	3 2	5
T2	Виконання завдань лабораторних занять Виконання завдань самостійної роботи	3 2	5
	Модульний контроль	5	5
	ІНДЗ	10	10
	Екзамен	40	40
Разом		100	

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Завдання здобувачі вищої освіти мають виконувати і здавати відповідно до графіка освітнього процесу. Перескладання модулів заліків, екзаменів відбувається у терміни ліквідації академічних заборгованостей, визначених кафедрами і деканатами.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач вищої освіти під час виконання самостійної або індивідуальної роботи повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Силабус розроблено на основі робочої програми навчальної дисципліни «Фізична терапія при захворюваннях нервової системи» (протокол від “24” червня 2025 року № 7).